การพัฒนารูปแบบการจัดการ เรียนการสอนแบบภาคสนามสำหรับวิชาหลักการสอน

นายสมพงษ์ สิงหะพล

วิทยานิพนชนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรคุษฎีบัญพิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2530

ISBN 974-568-255-1

ลิชสิทธิ์ของบัณฑิทวิทยาลัย จุฬาลงฐาณ์มหาวิทยาลัย

DEVELOPING FIELD-BASED INSTRUCTIONAL ORGANIZATION MODEL FOR THE COURSE OF PRINCIPLES OF TEACHING

Mr Sompong Singhapol

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Doctor of Philosophy

Curriculum and Instruction

Graduate School

Chulalongkorn University

1987

ISBN 974-568-255-1

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบภาคสนาม สาหรับวิชาหลักการสอน นายสมพงษ์ สิงหะพ_ล x โทย หลักสูตรและการสอน หลักสุทร รองศาสกราจารย์ คร.ไพพูรย์ สินลารัศน์ ประชาน อาจารย์ คร.นิพนช์ ไทยพานิช ผู้ช่วยศาสทราจารย์ คร.วรรณา ปูรณโชคื บัณฑิกวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติใหนับวิทยานิพนช์ฉบับนี้เป็น สวนหนึ่งของการศึกษาทามหลักสูตรปริยูญาคุษฎีบัณฑิต คณบดีบัณฑิกวิทยาลัย (สาสกราจารย์ คร. ถาวร วัชราภัย) คณะกรรมการ สอบวิทยานิพนธ์ ..... ประชานกรรมการ (รองศาสทราจารย์ คร.สงัก อุทรานั้นท์) ..... อาจารยที่ปรึกษา (รองศาสฅราจารย์ คร.ไพทูรย์ สินลารักน์) รสิงการเการ (รองสาสกราจารย์ คร.ทิศบา แชมมณี) ภาวาร กรรมการ (อาจารย์ คร.หวีวัลน์ ปิตยานนท์) กรรมการ (อาจารย์ คร.จิทรบรรจง สมครุฑ)

หัวขอวิทยานิพนธ์

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบภาคสนาม

สำหรับวิชาหลักการสอน

ชื่อนิสิท

นายสมพงษ์ สิงหะพล

อาจารยที่ปรึกษา

รองศาสทราจารย์ คร. ไหญรย์ สินลารัคน์ ประธาน

อาจารย์ คร.นิพนธ์ ไทยพานิช

ผูชวยหาสกราจารย์ คร.วรรณา ปูรณโสดิ

หลักสูตร

หลักสูทรและการสอน

ปีการศึกษา

2529

บทศักยอ

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อ (1) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน แบบภาคสนามสำหรับวิชาหลักการสอน และ (2) เปรียบเทียบผลการหคลอง การจัดการเรียนการสอน 2 รูปแบบคือ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบภาคสนาม กับ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบสถาบันหรือแบบปกติ ในด้าน ผลสัมฤทธิ์ หางการเรียน และ เจตคติตอวิชาชีพครู จุดประสงค์ขอที่ 2 ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐาน วา ผลสัมฤทธิ์หางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนโดยการจัดการเรียนการสอนแบบ ภาคสนาม กับ ผลสัมฤทธิ์หางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนโดยการจัดการเรียน การสอนแบบสถาบันหรือแบบปกติไม่แคกตางกัน และ เจดคติตอวิชาชีพครูของนักศึกษา ที่เรียนโดยการจัดการเรียนการสอนแบบภาคสนามดีกวาเจตคติตอวิชาชีพครูของ นักศึกษาที่เรียนโดยการจัดการเรียนการสอนแบบภาคสนามดีกวาเจตคติตอวิชาชีพครูของ นักศึกษาที่เรียนโดยการจัดการเรียนการสอนแบบสถาบันหรือแบบปกติ

วิธีคำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ชั้นคอนคือ คอนแรก เป็นการพัฒนารูปแบบ การจัดการเรียนการสอนแบบภาคสนามสำหรับวิชาหลักการสอน ซึ่งใช้การวิเคราะห์ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสังเคราะห์และออกแบบรูปแบบการจัด การเรียนการสอนแบบภาคสนามสำหรับวิชาหลักการสอนขึ้น คอนที่สอง เป็นการ ทคลองมูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบภาคสนามที่หัฒนาขึ้น การทคลองใช้
กลุ่มทคลองและกลุ่มควบคุมมีการสุ่ม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี
ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยครูนครราชสีมา ปีการศึกษา 2529 จำนวน 4 วิชาเอก ทำการ
สุ่มนักศึกษาเข้ากลุ่มทคลองและกลุ่มควบคุมโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น กลุ่มละ 36 คน
ใช้อาจารย์ผู้สอน 2 คน สอนคนละกลุ่ม โดยใช้เนื้อหาและสื่อหลักเหมือนกัน
แตกกางกันเพียงวิชีการเรียนการสอนและสถานที่ การทคลองใช้เวลา 1 ภาคเรียน
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลการทคลองคือ แบบทคสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
วิชาศึกษา 131 หลักการสอนและการเตรียมประสบการณ์วิชาชีพภาคปฏิบัติ และ
แบบวัดเจตคดิตอวิชาชีพครู สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ขอมูลผลการทคลองคือ คาเฉลี่ย

ยลการวิจัยที่สำคัญมีคังนี้

- รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบภาคสนามสำหรับวิชาหลักการสอน ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้
- 1.1 ความเชื่อและความคิดพื้นฐานของรูปแบบการจัดการเรียน การสอนแบบภาคสนามสำหรับวิชาหลักการสอน มีอยู่ 5 ประการคือ ลักษณะการเรียนรู้ การเรียนรู้ที่มีความหมาย แรงจูงใจสำหรับการเรียนรู้ การเรียนรู้หางวิชาชีพครู และการเป็นครูที่ดี
- 1.2 ลักษณะสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบภาคสนาม สำหรับวิชาหลักการสอน ประกอบด้วย
- 1.2.1 โครงสร้างประสบการณ์ ได้แก่ ประสบการณ์ด้านสาระ ของรายวิชา ประสบการณ์ภาคสนามในชั้นเรียน และ ประสบการณ์สัมมนาเพื่อต้นพบ ความหมายส่วนบุคคล
  - 1.2.2 บทบาทของอาจารย์ผู้สอนในรายวิชา
  - 1.2.3 บทบาทของนักศึกษา

1.2.4 บทบาทของอาจารย์ที่เลี้ยงนักศึกษา

- 1.3 ขั้นทอนการจัดคำเนินการของรูปแบบการจัดการเรียนการสอน แบบภาคสนามสำหรับวิชาหลักการสอน มี 5 ขั้นทอนคือ ขั้นตัวป่อน ขั้นกระบวนการ เรียนรู้ ขั้นทรวจสอบและควบคุม ขั้นผลผลิต และขั้นให้ข้อป้อนกลับ
- 1.4 รูปแบบค่าง ๆ ของการจัดการเรียนการสอนแบบภาคสนาม สำหรับวิชาหลักการสอน มี 3 รูปแบบคือ แบบเน้นฐานโรงเรียน แบบศูนย์การสอน และแบบบทบาทรวมกัน
- 2. ผลการหคลองจัดการเรียนการสอนแบบภาคสนามกับการจัดการเรียน การสอนแบบสถาบันหรือแบบปกติ
- 2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนโดยการจัก การเรียนการสอนแบบภาคสนาม กับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียน โดยการจักการเรียนการสอนแบบสถาบันหรือแบบปกติแตกตางกันอยางไม่มีนับสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
- 2.2 เจตคติตอวิชาชีพครูของนักศึกษาที่เรียนโดยการจัดการเรียน การสอนแบบภาคสนาม กับ เจตคติตอวิชาชีพครูของนักศึกษาที่เรียนโดยการจัด การเรียนการสอนแบบสถาบันหรือแบบปกติแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระคับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

Dissertation Title

Developing Field-Based Instructional

Organization Model for the Course of

Principles of Teaching

Name

Mr Sompong Singhapol

Dissertation Advisors

Associate Professor Paitcon Sinlarat, Ph.D.

Nipon Thaipanich, Ph.D.

Assistant Professor Vanna Puranajoti, Ed. D.

Program

Curriculum and Instruction

Academic Year

1986

ABSTRACT

The purposes of this research were (1) to develop a field-based instructional organization model for the course of Principles of Teaching, and (2) to compare the outcomes of two instructional organization models, field-based and campus-based, in terms of achievement and attitudes toward the teaching profession. Two hypotheses for the second purpose were established. The first hypothesis stated that there would be no significant difference between the students enrolled in the field-based instructional organization model and the students enrolled in the campus-based instructional organization model. The second hypothesis stated that the attitudes toward the teaching profession of the students enrolled in the field-based instructional organization model was better than the attitudes toward the teaching profession of the students enrolled in the campus-based instructional organization model was better than the attitudes toward the teaching profession of the students enrolled in the campus-based instructional organization model.

There were two phases of the research procedure. Phase I: The development of a field-based instructional organization model for the course of Principles of Teaching. Based on an analysis of the pertinent documents, and on a synthesis of the analysis of the documents, the field-based instructional organization model was proposed. Phase II: Testing the field-based instructional organization model for the course of Principles of Teaching. The experiment employed a pre-test and post-test control group design. The sample taken was from the first year students in the bachelor degree program from four different majors of Nakhon Ratchasima Teachers College during the academic year of 1986. Thirty-six students in the experimental group and the 36 students in the control group was assigned by using the stratified random sampling technique. Two instructors were used, one for the experimental group and the other one for the control group. Course content and major materials were identical, differing only in the setting and the method of instruction. The duration of the experiment was one semester. The instruments used to gather data were the achievement test from the course ED 131: Principles of Teaching and Preparation for Professional Experience, and the Attitudes Toward the Teaching Profession Inventory. The experiment was analyzed by using the arithmetic means and standard deviation. A t-test was employed.

Major findings:

1. The field-based instructional organization model for

the course of Principles of Teaching. The components of the model are as follows:

- 1.1 The basic assumptions of the model are conditions of learning for personal discovery, meaningful learning in preparation for the teaching profession, motivation for learning, characteristics of preparing for the teaching profession, and the making of a good teacher.
  - 1.2 The chief features of the model are as follows:
- 1.2.1 Structure of experience, namely: substantive experience, field experience, and seminar for personal discovery,
  - 1.2.2 Role of the professor,
  - 1.2.3 Role of the student,
  - 1.2.4 Role of the cooperating teacher.
- 1.3 The steps of the model consist of 5 components, namely: input, process, control, cutput, and feedback.
- 1.4 The organizational models of the field-based instructional organization model are the school-based model, the teaching centre model, and the mutual role model.
- 2. The testing of the field-based instructional organization model for the course of Principles of Teaching.
- 2.1 There was no significant difference at the .05 level in achievement between the students enrolled in the field-based instructional organization model and the students enrolled in the campus-based instructional organization model. The hypothesis was confirmed.

2.2 There was no significant difference at the .05 level in attitudes toward the teaching profession between the students enrolled in the field-based instructional organization model and the students enrolled in the campus-based instructional organization model. The hypothesis was rejected.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เริ่มคนและสำเร็จลงค้วยคี้ควยความเอาใจใส่ ช่วยเหลือ แนะนำให้ขอเสนอแนะ และครวจแก้ไขข้อบกพรอง คลอคจนให้กำลังใจ ค้วยความหวังคี่คลอคระยะการวิจัย จากคณะอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คือ รองศาสคราจารย์ คร. ไพพูรย์ สินลารัคน์ อาจารย์ คร. นิพนธ์ ไทยพานิช และ ผู้ช่วยศาสคราจารย์ คร. วรรณา ปูรณโชคิ และได้รับคำแนะนำเพิ่มเคิมทั้งก่อน และหลังการวิจัยจากคณาจารย์อีกหลายท่าน คือ ศาสคราจารย์ คร. สุจริค เพียรซอบ รองศาสคราจารย์ คร. พิศนา แขมมณี รองศาสคราจารย์ คร. จันทร์เพ็ญ เชื้อพานิช รองศาสคราจารย์ คร. สงคิ อุทรานันท์ อาจารย์ คร. ทวีวัฒน์ ปิคยานนท์ อาจารย์ คร. จิครบรรจง สมครุพ และผู้ช่วยศาสคราจารย์ คร. สวัสคิ์ ประทุมราช ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

อนึ่งงานวิจัยฉบับนี้จะสำเร็จอุลวงค้วยคีไม่ได้หากไม่ได้รับความช่วยเหลือ
และร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่าย อาทิเช่น อาจารย์สมพงษ์ สังข์ประสิทธิ์ อาจารย์ประมุข
กอปรสิริพัฒน์ อาจารย์วรรณี บุญศักดิ์ อาจารย์ทัศนีย์ มั่งประยูร ผู้ช่วยศาสกราจารย์
คร. ฟื้น เหมทานนท์ อาจารย์ คร. สมบูรณ์ คันยะ อาจารย์ชัยรัตน์ นัยวิกุล
อาจารย์สุพิน นัยวิกุล คณะครูอาจารย์โรงเรียนเทศบาล 4 (เพาะชำ) ที่รับเป็น
อาจารย์ที่เลี้ยงของนักศึกษาคลอดการวิจัย และนักศึกษาชั้นปีที่ 1 วิชาเอกการแนะ
แนว ฟิสิกส์ เคมี และภูมิศาสคร์ ปีการศึกษา 2529 ภาคเรียนที่ 1 ที่เป็นนักศึกษา
ในกลุ่มการทคลอง ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกหานที่ได้จารีกนามไว้ ณ ที่นี้

หากงานวิจัยฉบับนี้พึงมีประโยชน์กอการพัฒนาการฝึกหักครูไทยและการวิจัย ในระกับที่ลึกซึ้งกอไป ผู้วิจัยซอมอบเป็นเครื่องบูชาพระกุณแค่บิดามารดา ครูอาจารย์ และผู้ที่เคารพรัก และบุคคลที่อยู่เบื้องหลังการวิจัยที่สำคัญคือ คุณทัศนีย์ สิงหะพล และเค็กชายชัชวาล พียะ สิงหะพล กับเค็กชายทัศน์พงษ์ พียะ สิงหะพล ที่เอาใจใส่ คอผู้วิจัยคลอดเวลา ผู้วิจัยซอมอบเป็นซองซวัญสำหรับบุคคลทั้งสามนี้ด้วย

สารบัญ

			หนา
บหลัดยอ:	ภาษา	ใหย	1
บหลักยอ	กาษาเ	อังกฤษ	1
กิทศิกรร	m1 = 1	กาส	Ð
สารษัญค	าราง		ถ
สารบัญแ	ពរារីភ្វ	••••••	Ī
บทที่			
	1.	บหน้า	1
		ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
		วัทกุประสงค์และซอบเซคซองการวิจัย	11
		สมมศิฐานของการวิจัย	12
		คำจำกัดความพี่ใช้ในการวิจัย	13
		ประโยชน์พี่จะได้รับจากการวิจัย	15
		วิธีคาเนินการวิจัยโดยสรุป	16
	2.	พฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	22
		ประสบการณ์ภาคสนามทางการฝึกหัคครู	22
		การฝึกหักครูแบบมนุษยนิยม	64
		การวิจัยเกี่ยวกับประสบการพ์ภาคสนาม	97
	3.	การพัฒนารูปแบบการจักการเรียนการสอนแบบภาคสนาม	
		สำหรับวิชาหลักการสอน	108
		ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียน	
		การสถา	109

บทที

บทที่	ุก หนา
5. ผลการวิเคราะหร	รอมูลการหคลอง
การวิเครา คาสถิติพันธ	าะห์ขอมูล
ກ _ີ ຊຸມຄວນ ~~ດຸ~~ ນ	
และกลุมคา การทคสอบ	วบกุม
และกลุ่มคา	วบกุม 180
6. สรุป อภิปรายผล	และขอเสนอแนะ
วักถุประสง	งค์ของการวิจัย
สมมกิฐานร	ของการวิจัย 184
วิฐีกำเนินเ	ารวิจัย 185
สมุปผลการ	าวิจัย 188
อภิปรายผล	ลการวิจัย
ขอ เ สนอแา	12 206
บรรพานุกรม	208
ภาคผมวก	230
ภาคผนวก ก รู้มือการ	รจัดการ เรียนการสอนแบบภา ลสนา ม
	วิชาหลักการสอนและการเครียม
	การชวิชาชีหภาคปฏิบัติ (ศึกษา 131). 231
	เเรียนวิชาศึกษา 131 หลักการสอน
นละการ	งเครียมประสบการณ์วิชาชีพภาคปฏิบัติ 321

			n	
			หนา	
ภาคเนวก	ħ	คำราเรียนวิชาศึกษา 131 หลักการสอนและ		
		การเครียมประสบการณ์วิชาชีพภาคปฏิบัติ	395	
ภาคผนวก	1	รายชื่ออาจารย์ที่เลี้ยงและอาจารย์ที่		
		เกี่ยวของในการวิจัย	702	
ภาคเมวก	7	แบบพคสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศึกษา 13	1	
		หลักการสอนและการเครียมประสบการณ์วิชาซีพ		
		ภาคปฏิบัติ ตารางกาความยากงาย กาอานาจ		
		จาแนกและกากวามยากงายมาตรฐาน	704	

- G

สารบัญการาง

ทารางที่			หนา
	1.	จำนวนประชากรและคัวอยาง	163
	2.	ท ารางการอบรมอาจารย์ผู้สอนและอาจารย์พี่เลี้ยง	
		ในกลุ่มหคลอง	165
	3.	การจัดกระทำกับกลุ่มการพคลอง	166
	4.	คำ เฉลี่ยและส่วนเบี้ยงเบนมาตรฐานของคะแนน	
		ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนวิชาหลักการ สอนและการ เครียม	
		ประสบการณ์วิชาชีพภาคปฏิบัติ (ศึกษา 131) ของ	
		กลุ่มทคลองและกลุ่มควบคุมใบการสอบก่อนและหลัง	
		การทคลอง	176
	5•	คาเฉลี่ยและส่วนเบี้ยงเบนมาครฐานของคะแนนเจคคดิ	
		คอวิชาชีพกุรของกลุมพคลองและกลุมควบคุม ในการสอบ	
		กอนและหลังการพคลอง	177
	6.	 ผลการพคสอบความแพกทางของผลสัมฤหฐิ์ทางการ เรียน 	
		วิชาหลักการสอนและการเครียมประสบการณ์วิชาซีพ	
		ภาคปฏิบัติ (ศึกษา 131) ระหวางกลุ่มหคลองและ	
		กลุ่มควบคุม ในการสอบกอนการพคลอง	178
	7•	ผลการพคสอบความแคกคางของเจคคดิตอวิชาชีพุครู	
		ระหวางกลุ่มหคลองและกลุ่มควบคุม ในการสอบก่อน	
		การพคลอง	179
	8.	ผลการพคสอบความแฅกตางของผลสัมฤทธิ์พางการเรียน	
		วิชาหลักการสอนและการเครียมประสบการณ์วิชาชีพ	
		ภาคปฏิบัติ (ศึกษา 131) ระหวางกลุมหคลองและ	
		กลุ่มควบคุม ในการสอบหลังการทคลอง	180

			N
การางที่			หนา
	9•	ยลการทคสอบความแทกกางของเจตคที่ก่อวิชาชีพครู ระหวางกลุ่มทคลองและกลุ่มควบคุม ในการสอบ	
		หลังการทคลอง	182
	10.	จำนวนกลุ่มกัวอยางประชากรสำหรับการวิจัย	186

.

สารบัญแผนภูมิ

แตเบิญผู้		u y	หนา
-	1.	ความสัมพันธ์ระหวางการจัดการเรียนการสอน	
		วิธีสอน และเทคนิคการสอน	111
	2.	ชั้นฅอนการพัฒนารูปแบบการจัคการเรียนการสอน	
		แบบภาคลนามสำหรับวิชาหลักการสอน	113
	3.	หลักการจากประสบการพ์ภาคสนามทางการฝึกหักครู	
		ของ แมคอินไทร์	115
	4.	หลักการจากทฤษฎีการฝึกหักครูแบบมนุษยนิยมของ	
		โคมบ์สและคนอื่น ๆ	116
	5.	ที่มาของความเชื่อและความคิดสั้นฐานของรูปแบบ	
		การจักการเรียนการสอนแบบภาคลนามสำหรับ	
		วิชาหลักการสอน	127
	6.	โครงสรางและที่มาของรูปแบบการจัดการเรียนการสอน	
		แบบภาคสนามสำหรับวิชาหลักการสอน	130
	7.	โครงสรางประสบการณ์ของรูปแบบการจัดการเรียน	
		การสอนแบบภาคสนามสำหรับวิชาหลักการสอน	135
	8.	องค์ประกอบของการจัดคำเนินการฅามระบบของ	
		รูปแบบการจัดการ เรียนการสอนแบบภาคสนามสำหรับ	
		วิชาหลักการสอน	140
	9.	ชั้นคอนการจักคำเนินการของรูปแบบการจักการเรียน	
		การสอนแบบภาคสนามสำหรับวิชาหลักการสอน	147
	10.	การเชียนคู่มือการจักการเรียนการสอนแบบภาคสนาม	
		สำหรับวิชาหลักการและการเครียมประสบการณ์วิชาชีพ	
		ภาคปฏิบัติ (ศึกษา 131) คูมืออาจารย์ผู้สอนและ	
		อาจารยที่เลี้ยง	159

ยนภูมิที่			u
a 11711771 AI			หนา
	11.	การเขียนคู่มือการเรียนวิชาศึกษา 131 หลักการสอน	
		และการเครียมประสบุการณ์วิชาชีพภาคปฏิบัติ	161
	12.	กระบวนการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน	193